

11. Folkethingets Forhandling. 1871. 161
 1ste Beh. af Finanslovs. f. Finansaaet
 kunne siges med omtrent de samme Grunde om hele vort Statsfolevesen ligesaa Smaaskolerne og op til den Anstalt, jeg her nævner. Hvad specielt Afgangen til denne Anstalt angaar, da har man jo slaet fast, at den der skal tilstedes Afgang til Universitetet, maa have taget Afgangseramen ved en af de lærde Skoler. Det er efter min Opfattelse en urimelig Ufrihed, og den hænger sammen med de Bestemmelser, at Sagen kan faa Embedseramen, uden at han iforveien har taget en hel Række Examiner. Hvad om man indrettede sin Embedseramen saaledes, at man kun forlangte denne ene Examen for at blive Embedsmand og aabnede Afgang til Universitetet for hvem der vilde komme der; det vilde vist neppe blive for Mange, ialtsald kunde der gives visse betryggende Regler i saa Henseende. Paa denne Maade hørte Studenternes Privilegier op, og muligt kunde dette hjælpe lidt paa deres hele aandelige Befindende; det er ligeledes sandsynligt, at vi derved naaede at faae Kandidater, som havde en heldigere Uddannelse for Virksomheden blandt Befolkningen end de Kandidater, der nu findes. Jeg skal ikke bruge mine egne Ord, men nævne en Mand, der har gennemgaaet den videnskabelige Høiskole. Han har sagt om Studenterne, at de kostede Staten 17 og 18 Gange mere, end de vare værd, og han troede, at Samfundet var bedst tjent med at blive af med de fleste af dem. Der er vistnok overordentlig Meget deri, og naar vi tale om hvad Studenterne ere værd, saa komme vi ud til de lærde Skoler og spørge: er der ikke et for stort Antal lærde Skoler efter det Behov vi have til Folk derfra, og er det ikke ubilligt, at de lærde Skoler oftest findes i Byer, som ere bedst istand til at yde Tilflugt til disse; og som derved faae en uhyre Fordel ved at deres Midte at have en saadan af Staten bestemt Anstalt, til samme Tid som man har frataget eller ialtsald ikke villet uide andre Egne af Landet, f. Ex. hele Bestyksten af Sylland, saagodtsom et eneste Bidrag til en udvidet Undervisning; og endelig, er

6tes Møde. Ordentlig Samling 1871. fra 1ste April 1872, til 31te Marts 1873. 162
 det ikke forkerf, at man sætter Betalingen for Undervisningen i de lærde Skoler saaledes, at den ingenlunde overstatter Andelen i Udgifterne for Hvilensomhelst, hvor formuende han end er. Vilde det ikke være hensigtsmæssigere, om vi vilde fra den høiere Undervisning ordnede det saaledes, at de Legater, der virkelig ere henlagte til Uformuende, eller som kunne henlægges til deres Undervisning, som dem saaledes tilgode fra Skolerne og Universitetet, at de der kunde betale, virkelig kom til at betale saaledes for deres Betjæning, at det var en passende Andel af den Udgift, som Undervisningsanstalterne forvoldte Staten. Gaa vi saaledes her ind til Kjøbenhavn og navnlig se paa den Institution, som kaldes Kommunitetet, saa er det dog besynderligt, at en Anstalt, der er oprettet for at give 100 Studenter Kost, skal sluge en Indtægt af over 100,000 Rd. Vilde det ikke med hele vort Undervisningsvæsen fra Frederik den Andens Tid og navnlig med Tilstanden nu for Die staa i den mest afgjorte Samklang med Grundtænsen for denne Stiftelse, om man lod de 20 og 25,000 Rd. af Indtægten blive benyttede i det givne Døgn med, men forovrigt anvendte hele det store Beløb til Almenundervisning overhovedet, og da navnlig med det Formaal for Die at hjælpe begavede, uformuende Folk frem til Oplysning. Det er min Overbevisning, at det haade vilde være i Tidens And, vel forstaaet, og tilliges mere overensstemmende med Stifterens Næmme. En lignende Betragtning gjør jeg gjældende ligeoverfor Statsseminarierne. De private Seminarier ere stillede under en Konkurrence, som er ubillig og urimelig, og mig har det i hvert Fald forbauset, at disse Seminarier desuagtet have aflagt saa gode Vidnesbyrd for deres Virksomhed, som hidtil er slet. Had de Elever ved Statsseminarierne, der kunne betale, give et saadant Kontingent, at det dækket Andelen af Bekostningen, og lad os saa give til Uformuende, som ville uddanne sig til Læverententem ved Statsseminarierne eller ved de pri-